

PROFESSIONAL ORIENTATION TECHNOLOGIES

Алексєнко-Лємовська Л. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

професор кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

факультету педагогіки і психології

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Освітній процес у закладі дошкільної освіти являє собою керовану динамічну систему, що складається з взаємопов'язаних елементів, які забезпечують цілеспрямовану, поетапну і планомірну діяльність педагога по організації освітньої взаємодії, досягнення освітніх цілей-результатів.

Необхідність розвитку управлінської компетентності педагогів закладів дошкільної освіти зумовлена новими тенденціями в інформаційному суспільстві, пов'язаними з накопиченням наукових знань та необхідністю пошуку ефективних механізмів їх передачі та використання.

Відносини управління відрізняються динамічністю, тому безліч проблемних ситуацій, що виникають при цьому в освітніх установах, можуть бути вирішено тільки кваліфікованими спеціалістами. Але, дослідження доводять, що сучасні керівники закладів дошкільної освіти відчують труднощі з організації управлінської діяльності, не вміють будувати перспективне планування самостійної та спільної діяльності педагогічного колективу – навчальної, виховної, дослідницької, експериментальної тощо; організовувати привабливе освітнє середовище, використовувати сучасні інноваційні технології.

Вивченню питань організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, визначенню найбільш ефективних шляхів підготовки майбутнього фахівця, зокрема, системи дошкільної освіти присвячено праці Л. Артемової, І. Бега, О. Глузмана, С. Гончаренка, І. Зязюна, Н. Михайленко, Л. Поздняк, В. Сластьоніна.

Ключова ідея полягає у застосуванні системного, середовищного й компетентнісного підходів до розроблення і впровадження моделі та методики розвитку управлінської компетентності педагогів закладів дошкільної освіти.

Реалізація у дослідженні системного підходу забезпечує системне світорозуміння, прагнення до цілісного осягнення досліджуваного феномена. При запровадженні системного підходу компоненти, відносно самостійні,

розглядаються вже не ізольовано, а у взаємозв'язку та русі, явища життя – як система, яка має свої закони функціонування та особливу будову.

Середовищний підхід як теоретико-методологічна основа педагогічної діяльності передбачає створення спеціального середовища управління процесом розвитку суб'єктів педагогічного процесу, забезпечує комплексний цілеспрямований вплив на особистість, розкриває можливості для розвитку особистості педагога.

Розвиток управлінської компетентності фахівців галузі дошкільної освіти з позицій компетентнісного підходу розглядається як процес формування та запровадження теоретичних знань, практичних умінь і способів організації педагогічної діяльності в закладі дошкільної освіти.

Науковці (В. Введенський, І. Зимня, Н. Кузьміна, Л. Хоружа) визначають особливості професійної підготовки студентів у педагогічному закладі вищої освіти. Формування у студентів управлінської компетентності є одним із ключових завдань підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, необхідною умовою їх професійної перспективності та стабільності, прогностичної орієнтації в широкому арсеналі інноваційного руху, забезпечують якісну організацію та результативність системи дошкільної освіти.

Управлінська компетентність, як визначає Н. Мурована, є здатністю планувати, організовувати й контролювати навчально-виховний процес і власну професійну діяльність для досягнення прогнозованого результату [6]. Компетентність охоплює, як наголошує О. Глузман, окрім когнітивної та операціонально-технологічної, також мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову складові [5]. Сучасний керівник закладу дошкільної освіти є менеджером освітнього процесу. В. Андрущенко управлінську компетентність вбачає в знаннях організаційної структури закладу освіти, уміннях користуватися нормативно-правовими актами, формувати стратегічні плани і концепції, оперативно приймати рішення тощо [1]. В. Бондар розглядає управлінську компетентність керівника як складову частину системи професійної компетентності у сукупності знань, умінь і здатності виконувати управлінські функції [3].

Таким чином, представляється можливим виділення управлінської діяльності як самостійного виду професійної реалізації сучасного педагога закладу дошкільної освіти. Його метою є здійснення оптимального управління освітнім процесом при максимальному розкритті і розвитку творчих можливостей та здібностей кожного учасника, здатність забезпечувати в освітньому процесі ціннісне цілепокладання, випереджаюче планування, прогнозування результатів діяльності, корпоративне прийняття рішень і рефлексію управління діяльності.

Основні компоненти управлінської компетентності визначаються на основі системного, середовищного та компетентнісного підходів: *когнітивна* складова – система знань про управління як провідну діяльність

професіонала, про педагогічне експериментування, засоби і форми професійного самовдосконалення, узагальнення, трансляцію досвіду та самопрезентації; *операційно-технологічна* – вміння здійснювати педагогічний аналіз ресурсів, проектувати в управлінських формулюваннях цілі для учасників і освітній процес від кінцевої мети, здатність до постійного професійного вдосконалення, володіння прийомами аналізу й узагальнення власного досвіду, вміння вибрати необхідні напрями та форми роботи для професійного зростання; *особистісна, позиційно-ціннісна* – усвідомлення значення управління як провідної діяльності, що спирається на свідомий вибір, прагнення свідомо здійснювати вибір інновацій та формувати в учасників розуміння управління власним освітнім процесом як єдності свободи вибору і прийняття за цей вибір відповідальності, бажання реалізувати творчий потенціал, розробляти й запроваджувати новітні технології, вносити свій гідний внесок у загальну справу системи освіти.

Функції управлінської діяльності педагога закладу дошкільної освіти: інформаційно-аналітична; мотиваційно-цільова; планово-прогностична; організаційно-виконавча, регулятивно-корекційна.

Модернізація управління освітнім процесом в закладі дошкільної освіти передбачає розвиток прогностично-аналітичної та маркетингової діяльності відповідно до пріоритетних напрямків на ринку освітніх послуг, а саме: розвиток системи моніторингу потреб цільових груп споживачів на ринку освітніх послуг; розробку постійно діючого механізму, що забезпечує приведення змісту та структури освітніх програм у відповідність до потреб ринку праці та прогнозами його розвитку; удосконалення системи маркетингового супроводу трансферу сучасних технологій відповідно до потреб ринку освітніх послуг у системі дошкільної освіти та прогнозами його розвитку; розвиток системи менеджменту якості маркетингової діяльності в системі дошкільної освіти.

Зміст і організація науково-дослідного процесу та інноваційної діяльності закладів дошкільної освіти передбачає створення точок генерації досліджень міжнародного рівня та експертного супроводу органів державного управління, розвиток інноваційної діяльності та міжнародного наукового співробітництва: проведення комплексу наукових досліджень і практико-орієнтованих розробок з напрямку «Дошкільна освіта», проведення комплексу наукових досліджень і практико-орієнтованих розробок з напрямку «Управління в системі дошкільної освіти».

Інтенсивне підвищення кваліфікації управлінських і педагогічних кадрів системи дошкільної освіти забезпечує їх інтеграцію в освітній простір держави та консультативну підтримку процесу переходу до освітніх стандартів і програм, розробку нових пріоритетів освітньої політики, умов управління та організації закладів дошкільної освіти, нормативно-правової бази, навчально-методичних матеріалів.

Отже, управлінська компетентність педагога закладу дошкільної освіти є інтегративною сукупністю професійно-особистісних здібностей, а також операційних і технологічних характеристик управлінських умінь, які забезпечують прийняття управлінських рішень; являє собою систему внутрішніх та зовнішніх ресурсів, необхідних для організації ефективного керівництва учасниками освітнього процесу у відповідності з усіма складовими його діяльності – цілями, принципами, змістом, технологіями тощо.

Література:

1. Андрущенко В. П. Система управлінських компетенцій викладача: світоглядний фундамент дослідження / В. П. Андрущенко, Г. О. Нестеренко // Управлінські компетенції викладача вищої школи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (14-15 березня 2013 року). – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – С. 10-13.
2. Артемова Л. В. Модель ступеневої підготовки фахівця дошкільної освіти у вищих навчальних закладах / Л. В. Артемова, Ю. М. Косенко // Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства: мат. міжнар. наук.-теорет. конф. до 80-ї річниці НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2000. – Вип. 1. – С. 84-86.
3. Бондар В. І. Конкурентоздатність педагога як складова його професійної компетентності / В. І. Бондар // Початкова школа. – 2008. – №7. – С. 22-23.
4. Введенский В. Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога / В. Н. Введенский // Педагогика. 2003. – № 10. – С. 51-55.
5. Глузман О. В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості / Олександр Глузман // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 51-60.
6. Мурована Н. Н. Компетентність педагога як важлива умова його професійної діяльності : монографія / Н. Н. Мурована. – Севастополь : Рибзст, 2006. – 24 с.